

Spis 1 Ans 7/2009 byl spojen se spisem číslo 1 As 65/2009 a pod touto spisovou značkou bylo rozhodnuto takto:

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobkyně **A. H.**, proti žalovanému **Krajskému úřadu Královéhradeckého kraje**, se sídlem Pivovarské náměstí 2145, 500 03 Hradec Králové, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 4. 2008, č. j. 5155/RR/2008-3, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 4. 2009, č. j. 30 Ca 95/2008 - 61, vedené pod sp. zn. 1 As 65/2009, a proti nečinnosti správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 4. 2009, č. j. 30 Ca 96/2008 - 59, vedené pod sp. zn. 1 Ans 7/2009,

t a k t o :

- I. Věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod spisovými značkami 1 As 65/2009 a 1 Ans 7/2009 **se s p o j u j í** ke společnému projednání a nadále budou vedeny pod sp. zn. 1 As 65/2009.
- II. Kasační stížnosti **se z a m í t a j í**.
- III. Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech.
- IV. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasačních stížnostech **n e p ř i z n á v á**.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 8. 4. 2008, č. j. 5155/RR/2008-3, zamítl žalovaný odvolání žalobkyně proti rozhodnutí Městského úřadu Jičín, oddělení státní památkové péče, ze dne 1. 2. 2008, č. j. MuJc/2008/2594/SPP/Mez/1, jímž byla žalobkyni uložena pořádková pokuta ve výši 16 500 Kč a povinnost uhradit náklady řízení ve výši 1000 Kč za nevytvoření základních podmínek k provedení kontroly a porušení povinnosti poskytnout součinnost ve smyslu ustanovení § 14 odst. 1 zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

Žalobkyně brojila proti citovanému rozhodnutí podáním míněným jednak jako žaloba proti rozhodnutí správního orgánu podle ustanovení § 65 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“), ale rovněž jako žaloba proti nečinnosti správního orgánu ve smyslu ustanovení § 79 s. ř. s. Nečinnost správního orgánu podle žalobkyně spočívala v tom, že se žalovaný řádně nevypořádal s jejími návrhy uplatněnými v odvolání, před tím, než o odvolání rozhodl.

Usnesením ze dne 31. 7. 2008, č. j. 30 Ca 95/2008 - 19, vyzval krajský soud žalobkyni k zaplacení soudního poplatku ve výši 2000 Kč ve lhůtě 2 týdnů od doručení uvedeného usnesení. Následně žalobkyně přípisem ze dne 2. 9. 2008 požádala o osvobození od soudních poplatků, o ustanovení zástupce pro řízení a současně namítla podjatost všech soudců krajského soudu. O námitce podjatosti rozhodl Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 24. 11. 2008, č. j. Nao 108/2008 - 34, tak, že ji shledal nedůvodnou. Poté krajský soud usnesením ze dne 13. 2. 2009, č. j. 30 Ca 95/2008 - 38, vyzval žalobkyni k vyplnění formuláře o potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech (dále též „potvrzení“), aby mohl rozhodnout o její žádosti o osvobození od soudního poplatku a o ustanovení zástupce pro dané řízení. Přípisem ze dne 8. 3. 2009 odpověděla žalobkyně, že uvedené potvrzení již soudu zaslala ve věci vedené u téhož soudu pod sp. zn. 42 Cm 3/2007, a vyzvala krajský soud, aby si toto potvrzení obstaral. Krajský soud po obdržení kopie potvrzení přistoupil k posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků, přičemž vycházel z potvrzení ze dne 6. 2. 2009. Zjištěný čistý měsíční příjem žalobkyně (9209 Kč) porovnal s životním a existenčním minimem (3126 Kč). Z obsahu správního spisu navíc krajský soud zjistil, že žalobkyně je vlastnící rozsáhlého nemovitého majetku, o němž se v potvrzení nezminila. Na základě zjištěného skutkového stavu pak krajský soud usnesením ze dne 7. 4. 2009, č. j. 30 Ca 95/2008 - 61, uzavřel, že výše soudního poplatku se zřetelem na uvedené příjmy žalobkyně a její majetkové poměry jí nebrání v uplatnění práva na soudní ochranu. Pokud jde o zdravotní potíže zmiňované žalobkyní, krajský soud konstatoval, že tyto nebyly blíže specifikovány; nicméně z údajů o obdobích čerpání nemocenských dávek vyplněných žalobkyní v potvrzení krajský soud dovodil, že tento aspekt neměl na osobní poměry žalobkyně významnější vliv. Proti usnesení soudu o zamítnutí návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta podala žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) kasační stížnost, namítaje, že jsou dány důvody podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b), c), d), a e) s. ř. s. Stěžovatelka tvrdí, že soudu řádně prokázala splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků, a proto o jejich důvodné přiznání tímto znovu žádá a znovu namítá podjatost všech soudců zdejšího soudu, ve kterém se oprávněně domáhá ochrany před prokazatelně nezákonnými postupy a rozhodnutími správních orgánů ve věci uložení pořádkové pokuty ve výši 16 500 Kč a úhrady nákladů řízení ve výši 1000 Kč. V doplnění ke kasační stížnosti pak žalobkyně poukázala na nicotnost napadeného rozhodnutí, ke které je Nejvyšší správní soud povinen přihlížet i z úřední povinnosti. Vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti nebylo vyžádáno, neboť se jedná o věc týkající se výlučně a osobně stěžovatelky.

Rovněž po podání žaloby na ochranu proti nečinnosti vyzval krajský soud žalobkyni usnesením ze dne 31. 7. 2008, č. j. 30 Ca 96/2008 - 14, k zaplacení soudního poplatku ve výši 1000 Kč ve lhůtě 2 týdnů od doručení uvedeného usnesení. Přípisem ze dne 5. 9. 2008 pak žalobkyně požádala o osvobození od soudních poplatků, o ustanovení zástupce pro řízení a současně namítla podjatost všech soudců krajského soudu. O námitce podjatosti rozhodl Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 24. 11. 2008, č. j. Nao 109/2008 - 27, tak, že ji shledal nedůvodnou. Poté krajský soud usnesením ze dne 13. 2. 2009, č. j. 30 Ca 96/2008 - 37, vyzval žalobkyni k vyplnění formuláře o potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech (dále též „potvrzení“), aby mohl rozhodnout o její žádosti o osvobození od soudního poplatku a o ustanovení zástupce pro dané řízení. Přípisem ze dne 8. 3. 2009 odpověděla žalobkyně, že uvedené potvrzení již soudu zaslala ve věci vedené u téhož soudu pod sp. zn. 42 Cm 3/2007, a vyzvala krajský soud, aby si toto potvrzení obstaral. Krajský soud po obdržení kopie potvrzení přistoupil k posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků, přičemž postupoval shodně jako ve výše zmíněném případě. Na základě zjištěného skutkového stavu pak krajský soud usnesením ze dne 7. 4. 2009, č. j. 30 Ca 96/2008 - 59, uzavřel, že výše soudního poplatku se zřetelem na uvedené příjmy žalobkyně a její majetkové poměry jí nebrání v uplatnění práva na soudní ochranu. Proti usnesení soudu o zamítnutí návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta podala žalobkyně naprosto identickou kasační stížnost jako ve výše zmíněném případě lišící se pouze označením napadeného usnesení krajského soudu. Ani v tomto případě nebylo vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti vyžádáno, neboť se jedná o věc týkající se výlučně a osobně stěžovatelky.

Nejvyšší správní soud postupem podle ustanovení § 39 odst. 1 s. ř. s. spojil věci pod sp. zn. 1 As 65/2009 a 1 Ans 7/2009 ke společnému projednání, jelikož v obou případech jde o totožné účastníky a věci spolu skutkově souvisejí.

Vzhledem ke specifické povaze napadených usnesení Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem v řízení o předmětných kasačních stížnostech. *„Osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému, a vedlo by k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv“* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37; všechna citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu dostupná na www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasačních stížností v mezích jejich rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.).

Kasační stížnosti nejsou důvodné.

Ačkoliv stěžovatelka formulovala důvody kasační stížnosti obecně jako § 103 odst. 1 písm. a), b), c), d) a e) s. ř. s., z textu podání je patrné, že kromě opětovně vznesené námitky podjatosti, namítá nezákonnost rozhodnutí, kterým byla zamítnuta její žádost o osvobození od soudních poplatků [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.].

Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly.

Smyslem osvobození od soudních poplatků, jakož i oprávnění žádat o ustanovení zástupce na náklady státu, je ochrana účastníka proti negativním dopadům do jeho ústavně zaručených práv, v tomto případě do práva na soudní ochranu a na přístup k soudu zakotveným v článku 36 Listiny základních práv a svobod.

Je ovšem na účastníku samém, aby svoji materiální stránku dostatečně konkrétně popsal (břemeno tvrzení), a současně aby vyvinul patřičnou aktivitu a předložil soudu (pokud možno současně se žádostí o osvobození) doklady dosvědčující jeho nemajetnost, resp. nízké příjmy (břemeno důkazní). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publikovaný pod č. 537/2005 Sb. NSS). Pro osvobození od soudních poplatků tak účastník jednak musí doložit, že nemá dostatečné prostředky, jeho návrh nesmí být zjevně neúspěšný a současně účastník o osvobození od soudních poplatků musí požádat. Soud je povinen v každém jednotlivém případě vážít konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2009, č. j. 8 As 20/2009 - 50). Proto je na účastníkovi, aby v žádosti o osvobození od soudních poplatků uvedl, v čem nedostatek prostředků na úhradu soudního poplatku spatřuje, a toto tvrzení řádně doložil. Soud totiž přistoupí k osvobození účastníka řízení od soudních poplatků, pouze bude-li řádně osvědčeno, že pro majetkové poměry účastníka nelze setrvávat na povinnosti soudní poplatek uhradit.

Nejvyšší správní soud se v daném případě ztotožňuje s právním hodnocením provedeným krajským soudem. Rovněž postup krajského soudu, který si ze soudního spisu vedeného pod sp. zn. 42 Cm 3/2007 týměž soudem vyžádal formulář o potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech vyplněný stěžovatelkou dne 6. 2. 2009, lze hodnotit kladně. Z tohoto potvrzení pak krajský soud zjistil, že stěžovatelka podniká a její měsíční čistý příjem v roce 2007 činil 9209 Kč. Tuto částku krajský soud porovnal s životním minimem jednotlivce, které podle ustanovení § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, činí 3126 Kč. Životním minimem se rozumí minimální hranice peněžních příjmů fyzických osob k zajištění výživy a ostatních základních potřeb (§ 1 odst. 1 tohoto zákona). Částku životního minima krajský soud využil jako referenční kritérium pro posouzení, zda je splnění poplatkové povinnosti v reálných možnostech stěžovatelky. Poněvadž její příjmy částku životního minima výrazně převyšují, uzavřel krajský soud, že v posuzovaném případě výše soudního poplatku s ohledem na příjmy a ostatní majetkové poměry, nebrání stěžovatelce v uplatnění práva na soudní ochranu. Navíc krajský soud poukázal na skutečnost, že stěžovatelka je vlastnící rozsáhlého nemovitého majetku, který však v potvrzení nezmínila.

V potvrzení pouze uvedla, že nemá žádný majetek, který by mohl být zpeněžen, neboť veškerý její majetek je obstaven neoprávněně nařízenými exekucemi. Podle krajského soudu však omezení dispozičního oprávnění k majetku stěžovatelky nemá bez dalšího pro posouzení jejích celkových majetkových poměrů význam. Pokud jde o zdravotní potíže zmiňované žalobkyní, krajský soud konstatoval, že tyto nebyly blíže specifikovány; nicméně z údajů o obdobích čerpání nemocenských dávek vyplněných stěžovatelkou v potvrzení krajský soud dovodil, že tento aspekt neměl na osobní poměry stěžovatelky významnější vliv. Jako právně irrelevantní posoudil krajský soud případné výdaje stěžovatelky vynaložené v souvislosti s jinými soudními řízeními.

Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že v daném případě krajský soud správně posoudil a řádně odůvodnil zamítnutí obou žádostí stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků. Porovnáním výše jejího průměrného měsíčního příjmu s částkou životního minima, lze dospět k závěru, že náklady, jež by stěžovatelka vynaložila na zaplacení soudního poplatku, by ji nezatížily takovým způsobem, že by ve svém důsledku znamenaly odepření možnosti dovolat se svého práva u soudu.

Námítkou nicotnosti napadeného rozhodnutí správního orgánu se Nejvyšší správní soud nemohl zabývat, neboť předmětem obou řízení před krajským soudem bylo zamítnutí žádosti stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků z důvodu neprokázání nedostatku prostředků. Takovou otázku by bylo na místě hodnotit až poté, co by soud dospěl k názoru, že stěžovatelka nedostatkem prostředků trpí, a bylo by nutné posoudit, zda jsou její návrhy zjevně neúspěšné či nikoliv.

K opětovně vznesené námitce podjatosti soudců krajského soudu zdejší soud odkazuje na svá předchozí usnesení ze dne 24. 11. 2008, č. j. Nao 108/2008 - 34, a č. j. Nao 109/2008 - 27, v nichž se námitkou podjatosti soudců Krajského soudu v Hradci Králové v obou posuzovaných věcech již zabýval. Nejvyšší správní soud proto dodává, že nelze opětovně posuzovat a hodnotit tutéž věc, neboť by byla porušena zásada *ne bis in idem*, tj. že o téže věci nelze rozhodovat dvakrát.

Žalobkyně tedy se svými námitkami neuspěla; Nejvyšší správní soud proto zamítl kasační stížnosti jako nedůvodné. O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Žalobkyně neměla ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. srpna 2009

senátu

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně

